

Handläggare
Sanna Halfdan
Telefon: 08-50815119

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2021-02-04

Tillsynsrapport av folköl, tobak och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare 2020

Förslag till beslut

1. Rapporten för tillsynsarbetet 2020 godkänns och läggs till handlingarna.

Maria Mathiasson Laxvik
Stadsdelsdirektör

Karin Aleberg-Lövgren
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden ansvarade vid 2020 års ingång för tillsyn gällande försäljning av tobak, folköl samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Tillsynen ska genomföras vid alla försäljningsställen minst en gång per år. I augusti 2020 överfördes ansvar för tillsyn av tobak till socialnämnden. Förvaltningen redovisar i ärendet hur den tillsyn som stadsdelsförvaltningen har ansvarat för har genomförts under 2020. Förvaltningen kommer inte genomföra tillsyn avseende folköl, tobak, e-cigaretter och påfyllningsbehållare under 2021 då all tillsyn gällande dessa produkter vid årsskiftet överförs till socialnämnden.

Ärendets beredning

Ärendet är handlagt på avdelningen för förskola och fritid. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen 2021-01-28 och i pensionärsrådet 2021-01-28.

Ärendet

Tillsynsplan 2020

Tillsynsplanen för 2020 var preliminär med anledning av att tillsynen av folköl, tobak och e-cigaretter eventuellt skulle komma att överföras till central hantering av socialnämnden. Den preliminära planen var att genomföra minst ett tillsynsbesök hos alla näringsidkare, samt kontrollköp av antingen folköl, tobak eller e-cigaretter hos samtliga berörda butiker. Förvaltningen hade vid

ingången av året ansvar för att genomföra tillsyn i butiker som säljer tobak, folköl eller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I augusti 2020 överfördes ansvar för tobakstillsynen till socialnämnden och från årsskiftet 2020/2021 överfördes även ansvar för tillsyn av folköl och e-cigaretter.

Generellt om tillsynen under året

I samband med att lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) började gälla den 1 juli 2019 gör försäljningsställen inte längre en anmälan om tobaksförsäljning utan det blir ett förfarande med tillståndssökande. Ansvar för handläggning av dessa ansökningar lades på socialförvaltningen. Socialförvaltningens handläggning av ansökningar dokumenteras i ett annat system än det som används för tillsyn på stadsdelsförvaltningarna. I början av 2020 dokumenterades viktiga uppgifter som framkom under socialförvaltningens handläggning i båda systemen så att stadsdelsförvaltningar har överblick över faktiska förhållanden gällande tillstånd för tobaksförsäljning när de utövade tillsyn. Denna stundtals dubbla dokumentation upphörde efter ett par månader. Detta försvårade för tillsynshandläggningen ute på stadsdelsförvaltningarna. Under augusti överfördes ansvar för tobakstillsynen till socialnämnden.

Med anledning av att lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) började gälla ändrades kraven för att få sälja tobak. Under året har ett antal försäljningsställen i Skarpnäck mist sin rätt att sälja tobak. Vissa av dessa beslut har vunnit laga kraft och andra ärenden är fortfarande öppna processer. Vissa näringsidkare har därtill under året valt att upphöra med försäljning av tobak eller sålt sin verksamhet. Vid inledningen av 2020 fanns 26 försäljningsställen för tobak i stadsdelsområdet. Skarpnäck har vid inledningen av innevarande år 12 försäljningsställen med aktiva tobakstillstånd. Vidare har förvaltningen ytterligare sex försäljningsställen vars ansökan om tobakstillstånd är under utredning, varav tre får sälja tobaksprodukter under handläggningstiden.

Tillsynsbesök

Under 2020 har det gjorts 26 tillsynsbesök på folköl, tobak och e-cigaretter. Vid 10 av dessa tillsynsbesök genomfördes tillsynen gemensamt med polisen som en del i den regelbundna planlagda tillsynen. Påkallade tillsynsbesök har gjorts vid två tillfällen då andra myndigheter har haft skäl att misstänka oegentligheter i verksamheten. Vid ena tillfället under april var det polis som

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

påkallade tillsynsbesöket och vid det andra tillfället under november var det tullverket som påkallade tillsynsbesöket.

Övriga tillsynsbesök har varit utan anmärkningar från stadsdelsförvaltningens sida dock har besöken inneburit samtal om bland annat marknadsföring och egenkontrollplaner som behöver uppdateras. Förvaltningen, och även polis och tulltjänstemän, har vid tillsynsbesöken även fört samtal med några försäljare om hur de ser på att de mer eller mindre öppet marknadsför produkter som används vid bl.a. cannabiserökning. Detta är inget som regleras av lagen om tobak och liknande produkter och det finns inga laghinder mot att sälja dessa produkter. Ur ett preventivt perspektiv är det dock av stor vikt att uppmärksamma sambandet mellan den synliga tillgången till produkterna och ungdomars syn på cannabis.

Kontrollköp

Syftet med kontrollköp är att förvissa sig om att näringsidkarna följer lagen genom att de ser till att de vet ålder på köpare innan de säljer en produkt med åldersbegränsning till dem. Kontrollköp genomförs genom att en av staden anställd 18-åring försöker köpa en produkt med åldersgräns och om/ när de ombeds visa legitimation säger de att de inte har med sig legitimation. Handläggare och medföljare är utanför eller i närheten av butiken. Om försäljningsstället säljer utan att ha förvissat sig om åldern är köpet inte sanktionsgrundande utan endast en indikation på att försäljningsstället inte till fullo sköter de legitimationskontroller de är ålagda. Resultatet av kontrollköpet återkopplas direkt till personal i butiken efter kontrollköpet samt per brev till ansvarig handlare.

Under 2020 gjordes kontrollköp vid tre tillfällen. Totalt gjordes 48 kontrollköp på omväxlande cigaretter, snus, tobak, folköl samt e-juice till e-cigaretter. Vid fyra av dessa kontrollköp såldes produkter till våra anställda ungdomar utan att personal på försäljningsstället ombad dem visa id-handlingar. De fyra handlarna är små enskilda butiker i fyra olika delar av stadsdelsområdet. Två av de som sålde fick senare under året återbesök med kontrollköp. De sålde inte produkter till våra ungdomar vid dessa tillfällen. Två av de butiker som sålde vid kontrollköp i november kommer troligtvis prioriteras för återbesök med kontrollköp under 2021, men i socialnämndens regi.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Synpunkter och förslag

Tillsynen av folköl, tobak samt elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare har under 2020 genomförts av

stadsdelsförvaltningen enligt plan med hänsyn taget till att tillsyn av tobak under sommaren överfördes till socialförvaltningen.

Från årsskiftet 2020/2021 har stadsdelsnämnden inte längre ansvar för tillsyn, eller de kontrollköp som är kopplade till tillsynen, gällande folköl och e-cigaretter.

Förvaltningen föreslår att nämnden lägger redovisningen av tillsynen under 2020 till handlingarna

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2021-01-14
Karin Aleberg-Lövgren, Avdelningschef	2021-01-14